

Osm perspektiv jak uchopit chování

Osm perspektiv jak se dívat na chování

1. Biologická p.
2. Behaviorální (behavioristická) p.
3. Kognitivní (kognitivně-behaviorální) p.
4. P. sociálního učení
5. Psychodynamická p.
6. Humanistická p.
7. Ekosystémová p.
8. Ekologická (sociálně ekologická) p.

Biologická perspektiva

Východisko: genetické, neurologické a fyziologické procesy.

Medicínský model.

Za chování je zodpovědná genetika, chemie mozku, hormony.

Pro pedagogy - spíše jen informativně.

Zejména s ohledem na ADHD a autismus.

Behaviorální (behavioristická) perspektiva

Východisko: Klasické (podmíněný podnět) a operantní podmiňování.

Chování je důsledkem učení.

Zaměření na zjevné, pozorovatelné a měřitelné chování a jeho posilování.

U klasického zpevňuje reakci podnět, u operantního zpevňuje odezva (odměny a tresty).

Kognitivní perspektiva

(kognitivně-behaviorální)

Východisko: kognitivní procesy (přesvědčení, postoje, očekávání a přisuzování) - kombinuje jak kognitivní, tak behaviorální perspektivu.

Rozvinuta v reakci na omezení čistě behaviorálního modelu.

Chování je zprostředkováno poznáváním.

Poukazuje na vliv kognitivních procesů - tj. myšlení a uvažování.

Stejný stimul může vyprovokovat u různých lidí různé reakce.

Perspektiva sociálního učení

V centru je odpozorované učení, uvědomované vlastní schopnosti a očekávání.

Chování je ovlivněno uvědomovanými vlastními schopnostmi a očekáváními.

Bandura a Mischel nechápu učení jen jako důsledek klasického nebo operantního podmiňování. Je podle nich ovlivněno učením odpozorováním.

Posilování chování závisí na kognitivních procesech - zejm. na očekávání. Posilování je často nepřímé, neboť mnoha reakcím se člověk učí odpozorováním.

Psychodynamická perspektiva

Původ problematického chování je v nevědomém fungování psychiky. Nevědomé konflikty (např. obrany) z raného dětství jsou proto zodpovědné za nynější chování.

Pedagog by měl s touto perspektivou počítat, ale intervenci jako takovou by měl nechat trénovanému specialistovi.

Humanistická perspektiva

Východiskem je fenomenologie, zájem o subjektivní významy, vnímání, pocity.

Sebe-naplnění, sebe-realizace.

Nízká sebeúcta a problémy se zvládáním a uchopením pocitů.

Cílem je maximalizace vnitřní motivace k učení tím, že se minimalizují faktory, které tlumí nebo podřývají proces učení.

Ekosystémová perspektiva

Vychází z teorie systémů a rodinné terapie.

Chování je produktem interakcí.

Zaměření na pozitivní a negativní interakce mezi učiteli a studenty/žáky v rámci školy a na ty z nich, které zvnějšku ovlivňují školu; tyto interakce jsou vnímány jako zodpovědné za chování.

Důraz na kontext chování a na vliv tohoto kontextu na chování.
Změna chování - skrze zaměření se na kontext stejně jako na jedince.

Ekologická (sociálně ekologická) perspektiva

Chování je ovlivněno fyzickým i sociálním prostředím.

Fyzické prostředí - vliv faktorů jako je teplota, světlo, úroveň hluku.

Organizační prostředí - velikost školy a třídy, školní klima, struktura školy.

Škola jako systém s jednotlivými subsystemy.

Literatura

Ayers, H., Clarke, D., Murray A. 2000. *Perspectives on Behaviour. A Practical Guide to Effective Interventions for Teachers*. David Fulton Publishers: Oxon